

здатен на співчуття і дієву допомогу іншим? У цьому випадку А. Шопенгауер визнає, що незадоволеність життям глушить співстраждання людини, і що воно витісняється її неприборканим егоїзмом.

Діяльна воля людини нерозривно пов'язана з матеріальними та духовними потребами, які створюються у виробничій сфері людей. Єдність волі та діяльності характеризують екзистенцію людини. Людина, наділена волею, проявляється у межах пізної свободи. Свобода волі передбачає вибір мети, засобів та способів діяльності. Цим воля людини відрізняється від світової волі. Можна сказати, що в нелюдському світі немає волі, тому що в ньому відсутня діяльна, цілеспрямована, конструктивна свідомість.

Таким чином, з одного боку людина, за А. Шопенгауером, егоїстична істота, позаяк її воля – це сліпе, безцільне начало світу, нездатне до самоаналізу, морального розвитку. Але з іншого боку, вона є істотою, воля якої спрямована на пізнання та перетворення світу та яка здатна захистити цей світ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кальвін І. Інституція або Навчання християнської релігії / Пер. с голл. Ю. Шульга, – Данвуди, Джорджія.: Ukrainian Evangelical Alliance of North America, 1986. 238 с.с.
2. Рассел, Бертран. Історія західної філософії / Пер. з англ. Ю. Лісняка, П.Тарашука, – К.: Основи, 1995. - 759 с.
3. Шопенгауер А. Афоризмы и максимы / Авт. Передмова Ю. В. Перов. Л.: видав. Ленінградського університету, 1990. 288
4. Шопенгауер А. Мир как Воля и Представление. Афоризмы і максимы. Новые афоризмы А. Шопенгауер / Пер. с нім. М.: Современный литератор, 1999. 1408с.

*Дідик Ярослав
Науковий керівник – доц. Петришин Галина*

СЕПАРАТИЗМ В ЗАХІДНІЙ ЄВРОПІ: МНОЖИННІСТЬ ПРОЯВІВ

У сучасному світі сепаратизм є однією з нагальних проблем, яка широко обговорюється в наукових колах. Посилення сепаратистських настроїв у регіонах з вираженою культурною ідентичністю та загострення міжетнічних відносин становить загрозу суверенітету і сталому розвитку багатоетнічних держав світу. Особливий інтерес у цьому контексті викликає поживлення сепаратистських рухів у Західній Європі, що мають різне ідеологічне підґрунтя та цілі, форми проявів та наслідки. Тому порівняльне дослідження сепаратистських рухів та їх практики з метою виділення їх особливостей і типології є актуальним завданням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання сепаратизму у вітчизняній науковій думці розглядаються здебільшого крізь призму аналізу причин сепаратистських настроїв у світі та протидії їх проявам на міжнародній арені, загроз регіонального сепаратизму в сучасній Україні і його ризиків для національної безпеки України. Щодо останніх вітчизняних публікацій виділимо праці О. Балацької, М. Басараб, Т. Костак, В. С. Наконечного, О. О. Резнікової, І. В. Співак, О. В. Шаран та ін. З поміж зарубіжних досліджень особливу увагу

привертають праці Б. Андерсона, Д. Л. Горовіца, К. Боргена, М. Б'єрі, М. Коен, С. Роккан, В. Форсайта та ін.

Незважаючи на значну кількість наукових праць відзначимо, що аналіз західноєвропейського сепаратизму у його конкретних проявах є недостатнім.

Метою дослідження є порівняльний аналіз різноманітних проявів сепаратизму в Західній Європі, що дозволяє здійснити їх класифікацію та охарактеризувати різні види сепаратизму.

Об'єктом дослідження є сепаратизм у множинності своїх проявів.

Предметом – сепаратистські рухи в Західній Європі, їх ідеологічне підґрунтя та цілі, форми проявів та практика регіонального сепаратизму.

Виклад основного матеріалу дослідження. Термін «сепаратизм» походить від латинського слова «separatus», що означає відокремлення, окремих. У багатьох наукових дослідженнях сепаратизм розглядається виключно як політичний рух, спрямований на досягнення окремою частиною держави автономії чи політичної самостійності. Зокрема, згідно міркувань В. Дівак сепаратизм охоплює різноманітні випадки політичного відчуження від центральної влади та послаблення контролю цієї влади на певній території [1].

Сепаратизм – явище, що потенційно присутнє в будь-якому державному утворенні і «... має численні форми, майже миттєво створює міжнародні наслідки, перетворюючи таким чином внутрішні конфлікти на регіональні» [4, с.56].

Сепаратизм активізується під впливом різних груп факторів, пов'язаних із загостренням протиріч між етнічними групами, що зумовлені невирішеністю політико-правових, економічних, соціокультурних питань, політичною та соціокультурною трансформацією суспільства, істотним ослабленням або посиленням центральної влади.

Сьогодні у Західній Європі склад населення переважної більшості держав є багатоетнічним. У зв'язку з цим останні десятиліття в окремих західноєвропейських регіонах утворилися вогнища етнічної напруженості та фіксуються ознаки політичної мобілізації деяких етнічних груп, що відстоюють свої права під гаслом відокремлення.

До країн Західної Європи, в яких активно виявляється сепаратизм, можна віднести Іспанію, Велику Британію, Італію та ін. Спільним для цих держав є наявність чисельних етнічних груп, які розмовляють різними мовами та створюють для захисту своїх інтересів політичні партії і громадські організації.

Порівнювати та класифікувати сепаратистські рухи в Західній Європі необхідно за такими критеріями: відмінності програм, ідейно-політичного профілю, сфери та характеру проявів, типу організації та використовуваних методів, рівня підтримки електоральної бази, причин та мотивів створення, типових рис рухів тощо.

Головним критерієм класифікації сепаратизму вважається основний тип його форми: мирний або насильницький. З погляду цих параметрів Західна Європа розпадається на дві частини з абсолютно несхожими моделями сепаратизму: відокремлення шляхом створення власної держави або автономії ненасильницьким шляхом та відокремлення шляхом створення власної держави або автономії насильницьким шляхом. Так, наприклад, у колишній Югославії процес її розпаду відбувся у формі збройних конфліктів.

Сепаратизм можна класифікувати і за сферою та характером прояву – це ментальний та політичний (політичні партії та рухи, що прагнуть до регіональної автономії). За своїм характером та завданням ці різновиди сепаратизму можуть бути помірними («незалежність у перспективі») або радикальними («незалежність негайно»), цільовими або інструментальними (інструмент тиску регіональних еліт на владу центру).

Сепаратистські партії бувають двох типів: етнічні та обласні ліги. Більшість із них утворилася на основі громадських рухів, які вимагали культурної і економічної автономії своїх територій. Наприклад, в Італії Ліга Півночі у 90-х роках ХХ століття висунула вимоги про перетворення країни в федерацію трьох республік: Паданія, Етрурія і Республіка Південь. Ідеолог Ліги Півночі (Дж. Мільо) також пропонував інші варіанти федералізації Італії – створення Сполучених Штатів Італії.

Одним із найпотужніших у Західній Європі є іспанський сепаратистський рух, який вимагає розширеної автономії переважно мирними засобами. До потужних націоналістичних рухів віднесемо Каталонський рух та рух у Країні Басків. Баскський сепаратизм сформувався після Другої Світової війни і набув великих масштабів у кінці 60-х років, коли була створена ЕТА. Сьогодні, згідно міркувань В. Ткача, «... найпотужнішим є блок партій «Конвергенція і Уніо», правого спрямування. Третина населення виступає за надання незалежності, а 50% проти. Проте каталонський націоналістичний рух виступає не лише за надання незалежності Каталонії, а й за здобуття незалежності так званою Каталонською дугою від Каталонії і до Сардинії» [2, с. 55].

За критерієм рівня суспільної підтримки сепаратизму, можна виділити три кластери західноєвропейських регіонів із відносно високим, середнім та слабким рівнем підтримки сепаратизму. У першому кластері проекти відокремлення представлені на політичному полі серйозними силами та мають порівняно широку підтримку. До цієї категорії належать: Шотландія, Північна Ірландія, Фарерські острови, Каталонія, Країна Басків, Фландрія, Південний Тіроль та частина півночі Італії. Цей кластер представлений діяльністю таких партій, як: Шотландська національна партія, Партія Вельсу, Новий фламандський альянс, Баскська націоналістична партія, Республіканські ліві Каталонії, Свобода Південного Тіролю та ін.

У другому кластері проекти відокремлення мають місце на ментальному рівні, але не підтримувані політичними силами. Зокрема, серед населення Валлони досить популярним є сценарій возз'єднання з Францією. Але його не підтримують ні французький політичний клас, ні провідні валлонські партії. У Корсиці приблизно 10–20% населення підтримує ідею відокремлення, невизнання якої на законодавчому рівні є постійним джерелом внутрішньодержавного конфлікту, що неодноразово призводило до спалахів тероризму. Наприклад, протягом двох років (1995-1996) зареєстровано 1,172 терористичних актів з використанням вибухових пристроїв [5].

До третього кластеру віднесемо регіони з низьким рівнем сепаратистських настроїв і поступовим послаблення радикальних тенденцій у розвитку руху - це Ельзас, Валенсія та ін. Послаблення сепаратистського руху має місце у Валенсії, що зумовлено роздвоєністю Валенсіоніського руху на дві гілки. «Перша гілка – це так звані blaveros, власне валенсіоністи, і друга частина – це прихильники каталонського націоналізму, які ототожнюють себе з Каталонією» [2, с.56]. Однією з причин непорозумінь між двома гілками є мова. А на початку вересня 2010 року оголосила про припинення терористичної діяльності ЕТА. При цьому її теоретичне підґрунтя залишається доволі потужним.

В ідеологічному плані сепаратизм можна представити, як лівий та правий.

Суть лівого сепаратизму представляє низка партій і впливових рухів із програмою здобуття «суверенітету» та «повної національної свободи» через демократичні процедури. Більшість організацій, що знаходяться на лівому фланзі визначають себе як ліві та соціалістичні, іноді з акцентом на фемінізм та екологізм (Соціалістичний Альянс Андалусії, «Бретонські ліві за незалежність» та ін.). Зокрема, андалусізм підтримується поганим економічним становищем провінції та обстоює ідею визнання андалусійців окремою нацією. Варто вказати, що у другій половині ХХ ст. виділився лівоекстремістський варіант сепаратизму (ТІРА, Фронт визволення Бретані, Фронт національного визволення Корсики, ЕТА), який формулював свої цілі в категоріях «деколонізації».

Партії правого спрямування (Баварська партія, «Майбутнє Аланду») є нечисельним і слабкішим. Правоконсервативний профіль цього флангу представлений такими об'єднань, як союз «За Південний Тіроль», «Савойська ліга» та ін. Усі вони дуже опозиційно налаштовані стосовно офіційного курсу, особливо у ціннісних питаннях. Серйозні позиції праві партії сепаратистського спрямування мають у Південному Тиролі та Фландрії. Зокрема, у Фландрії на президентських виборах 2019 року перше місце посіла правоцентристська партія «Новий фламандський альянс», яку очолює бургомістр Антверпена Барт Де Вевер [3].

Варто вказати, що сьогодні у сепаратистській ідеології виникають і нестандартні ідеологічні комбінації, що відображає девальвацію колишніх ліній розподілу на «правих» і

«лівих» (Ліга Півночі). На загальному фоні виділяються Корсика, Сицилія та частково Сардинія, де основні сепаратистські організації (Рух за незалежність Сицилії, Сардинська партія дії) не мають ідеологічних прив'язок.

За цілями, які переслідують сепаратистські рухи, виділяють сепаратизм, метою якого є відокремлення і утворення нової незалежної держави; сепаратизм, метою якого є відокремлення з метою приєднання до іншої держави; сепаратистські рухи, метою яких є здобуття великої автономії при збереженні регіону у складі держави. Формами реалізації таких різновидів сепаратизму є сецесія та іредентизм.

Західноєвропейський сепаратизм є надзвичайно багатоліким і має різні причини: культурно-етнічний поділ; намагання більш розвинених економічно регіонів відокремитися від відсталих; прагнення регіональних еліт до влади; підтримка ззовні, метою якої є опанування геополітично важливими районами і економікою окремих регіонів. На виділення тих чи інших різновидів сепаратизму вагоме значення має ідеологія та цілі політичних партій і рухів сепаратистського спрямування, географічні межі поширення та ін.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дівак В. Сепаратизм як феномен сучасної політики: політологічні та правові аспекти. К.: Логос, 2010. 223 с.
2. Ткач В. Націоналістичні та сепаратистські рухи Іспанії. Сучасний стан. URL: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/viewFile/837/792> (дата звернення: 21.04.2022).
3. Ультраправий лідер очолив парламент Фландрії. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2019/07/12/7098394/> (дата звернення: 4.04.2022).
4. Цебенко О. Феномен сепаратизму у сучасних міжнародних відносинах. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/nov/6677/cebenko.pdf> (дата звернення: 9.04.2022).
5. Kimmelman M. In Corsica, clinging to a regional identity. The New York Times. 11 November 2010. URL: <http://www.nytimes.com/2010/11/14/arts/14abroad.html?pagewanted=all> (дата звернення: 23.03.2022).

*Кучер Катерина
Науковий керівник – доц. Литвин Любов*

АНАЛІЗ СТИЛЮ КЕРІВНИЦТВА ІННОВАЦІЙНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ

В управлінні інноваційною діяльністю підприємством центральне місце відводиться комплексу питань, пов'язаних із керівництвом. Саме керівництво є тим видом діяльності, яке пронизує усю систему управління. Неможливо ефективно використовувати функції і методи менеджменту, а також впроваджувати оптимальні управлінські рішення за відсутності результативного керівництва.

Кожен керівник підприємства у своїй управлінській діяльності використовує певний стиль керівництва. Стиль керівництва інноваційною діяльністю можна розглядати і як процес, і як результат. Як процес – означає використання способів, методів і форм впливу керівником на підлеглих для забезпечення виконання ними завдань та досягнення поставлених цілей інноваційної діяльності. Як результат – передбачає характерне використання способів, методів і